

Journalismi ja kaupungistuminen nyky-Venäjäällä

S v e t l a n a P a s t i

Nyky-Venäjä on jakautunut maa, jonka keskus ja alueet edustavat erilaisia Venäjiä. Metaforisesti voitaisiin sanoa, että suurkaupunki on kuin napaseudun päivä: elämä jatkuu kellon ympäri. Sen sijaan pienen kaupungin tilanne muistuttaa napaseudun yötä. Ihmiset elävät umpikujassa odottaen muutosta parempaan, etenkin nyt talouskriisin jälkeen. Liikkuvuuden perussuunta on kuin yksisuuntainen katu pimeydestä valoon, pienestä kaupungista suureen. Silti pikkukaupungit ovat yhä elossa paljolti paikallisten lehtimiesten ansiosta, jotka ovat omaksuneet elintärkeän roolin yhteisön elämän kronikoitsijoina ja organisoijina.

Keskuksen ja periferian kasvava kuilu näkyy monessa seikassa: sosioekonomisissa olosuhteissa, henkilöresursseissa, erilaisina ikärakenteina ja demografisina rakenteina, erilaisina arvojärjestelminä ja elämäntyyleinä, erilaisina poliittisina järjestelminä samoin kuin erilaisina journalismin järjestelminä (Obštšestvennaja ekspertiza 2000, Otetšestvennyje zapiski 2006, AdMarket.ru 2007, Sedov 2008, Rostova 2009, Gelman 2010, Ledjajev 2010, Levinson 2010). Tämä on tuore ilmiö, joka nousi esiin, kun siirryttiin äkillisesti Neuvostoliiton suunnitel-

mataloudesta uuteen suuryhtiöiden ja yksityisen edun markkinatalouteen, usein laiminlyöden periferiaa. Nykytilanteen laukaisivat uudet integraatioprosessit – Venäjän, pääosin sen suurten kaupunkien, osallistuminen maailmantalouteen ja kilpailuun globaaleilla markkinoilla. Sen seurauksena suuret kaupungit globalisoituvat, kun taas periferia lokalisoituu, mikä vahvistaa kahtiajakoa.

Manuel Castells (2000, 384) ennustaa suurkaupunkien tulevan yhä tärkeämmiksi, niiden väestömäärän ja vetovoiman kasvavan, huolimatta kaikista sosiaalisista ja kaupungistumisen mukanaan tuomista ongelmista, koska suurkaupungit ovat: a) talouden, tekniikan ja globaalin dynamiikan keskuksia omista maissaan ja globaalissa mitassa – maiden taloudellinen menestys riippuu suurkaupunkien työn tuloksista; b) kulttuurisen ja poliittisen innovaation keskuksia; c) globaalien verkostojen yhtymäkohtia. Sen sijaan pikkukaupunkien talouden menestys näyttää marginaaliselta ja perifeeriseltä, sillä se riippuu alueellisista olosuhteista.

Venäjän kaupungistuminen on keskustelua herättänyt kysymys, joka liittyy kysymyksiin maan modernisaatiosta ja tulevaisuuden mallin valinnasta. Boris Kagarlitsky (2009, 72) kuvaa Venäjää perifeerisenä imperiumina, joka kuitenkin aloitti kaupungistumisen ensimmäisenä ja tarjosi esimerkin Lännelle. Kiovan Venäjän kaupungit kasvoivat nopeasti: 86 kaupunkia 1000-luvulla, 120 kaupunkia 1100-luvulla ja 1200-luvun alkuun mennessä 250 kaupunkia. Vertailun vuoksi Saksassa oli vain 30 kaupunkia vuoteen 900 mennessä. Läntiset tutkijat ovat yhtä mieltä venäläisten historioitsijoiden kanssa Kio-

van Venäjän pioneeriroolista, samoin kuin siitä, että sitä seuraava Venäjän rappio liittyi Bysantin vaikutusvaltaan ja tataarien hyökkäykseen (Kagarlitsky 2009, 73).

Venäläinen filosofi Georgi Fedotov (1945) uskoi, että Kiovan Venäjä oli Venäjän historian paras kausi, sillä se toi maahan vapauden ja *samobytnostin* (omaleimaisen identiteetin). Bysantin totalitaarinen kulttuuri ei ollut vielä vallitseva, vapaa kirkko kukoisti, mikä loi olosuhteet vapaudelle, josta Lännessä versoivat ensimmäiset vapauden idut. Myöhemmin Moskovan Venäjä asetti uuden kurssin Venäjän kehitykselle – edistyksen, joka perustui vapauden puutteelle. Venäjän kaupunkien etnografiassaan Vjatšeslav Glazytšev (2003, 115) kehittää teesejä vale-urbanisaatiosta Venäjällä. Hän väittää, että Venäjä on vain matkinut kaupungin muotoa Euroopan maista nostamalla itsensä läntiseen sivistykseen ainakin Pietari Suuren ajasta alkaen. Tämä matkimisen tuloksena on venäläisen ei-urbanisoitumisen ainutlaatuinen luonne. Hänen mukaansa Venäjän historiassa kaupungit eivät syntyneet sosioekonomisten pyrkimysten ansiosta, vaan ylhäältä tulleesta käskystä; Novgorodia lukuun ottamatta Venäjällä ei ollut koskaan eurooppalaista *civilis*-kulttuuria: vapaita kansalaisia ja heidän kokoontumistaan, itsenäistä poliittista elämää. Muinais-Venäjällä *volostien* keskuksia, *gorodištše* (linnoitettu asutuskeskus), ei käytetty pysyvinä asutuksina. Niissä kerättiin veroja, pidettiin hovia, ja suuriruhtinas antoi julistuksiaan. (Glazytšev 2003, 119.)

Neuvostoliiton teollistuessa kaupungeja syntyi yhden tehtaan kaupungeina (*monogorod*), jotka olivat sitoutuneet perustuotantoon. Ne ovat yhä ”teollisuusparonien” hallinnassa (Glazytšev 2003, 121). Tutkija muistuttaa Stalinin kaupungeista, joita oli perustettu vankityövoimalla (monet olivat poliittisia vankeja), ja suljetuista kaupungeista, jotka palvelivat sotilaallisia teollisia komplekseja, armeijaa ja laivastoa. Niinpä Venäjän ja Neuvostoliiton kaupungistumisen tavat ja luonne erosivat oleellisesti läntisen kaupungistumisen tavoista, joita on tutkittu empiirisesti ja käsitelty teoreettisesti perusteoksissa, joiden

kirjoittajista Georg Simmel (1903–1950) korosti taloudellista aspektia ja Max Weber (1922–1978) poliittista aspektia kaupungin kehityksessä. Vaikka neuvostohistorioitsijat – kuten Kagarlitsky (2009, 54–55) huomauttaa – liittivät kaupunkien kehityksen työnjakoon, he tutkivat melko vähän sitä, miten teknologia ja talous kehittyivät kaupungeissa. Nykyään venäläiset tutkijat ovat huolissaan väestön vähenemisestä ja deurbanisaatiosta, jotka alkoivat Venäjällä vuonna 1992 ja ovat johtaneet elinolojen ja inhimillisen pääoman asteittaiseen tuhoon periferiassa. He näkevät nämä suuntaukset todisteena Venäjän de-modernisaatiosta. (Fedotova 2005, 381.)

Tämä artikkeli käsittelee yhtä aspektia: journalismin kehitystä ja kaupungistumisastetta. Tärkein kysymys on se, miten kaupungistumisasiaste vaikuttaa journalismin kehitykseen. Artikkelissa tutkitaan kahta journalismin kehityksen osatekijää: toimittajien ammattirakennetta ja työolosuhteita. Tutkimuksen kysymys kuuluu: mikä tekee toimittajien ammattirakenteesta ja työolosuhteista erilaista suuressa, keskikokoisessa ja pienessä kaupungissa. Kuinka tyytyväisiä toimittajat ovat työolosuhteisiinsa? Miten toimittajien ammattirakenne ja työympäristö luonnehtii paikkoja, joita journalismi palvelee sosiaalisena instituutiona?

Hypoteesina on, että kaupungistumisen asteella on vaikutusta journalismin olosuhteisiin ja luonteeseen – keskuksen (suurten kaupunkien) ja periferian (pienien kaupunkien) epätasainen kehitys ennustaa epätasaisia olosuhteita journalismille. Voisi odottaa, että pienissä kaupungeissa toimittajat työskentelevät vähemmän suotuisassa sosioekonomisessa tilanteessa kuin kollegansa suurissa kaupungeissa, koska työmarkkinat, media ja mainonta ovat alikehittyneet, väestön ostomahdollisuudet alhaiset, palkat mediaorganisaatioissa vaatimattomat ja sosiaalinen liikkuvuus vähäistä. Nämä vähemmän suosioilliset sosioekonomiset olosuhteet vaikuttavat journalismin poliittisiin olosuhteisiin olla itsenäinen ja turvattu. Niinpä toimittajat pienissä kaupungeissa ovat vähemmän onnellisia ammatissaan kuin toimittajat suurissa kaupungeissa. Journalismi

pienissä kaupungeissa on melko perinteistä ja muuttunut vähemmän kuin suuressa kaupungissa.

Tutkimusaineisto

Artikkeli perustuu venäläisistä toimittajista tehtyyn tutkimukseen, joka oli osa Suomen Akatemian rahoittamaa (2006–2008) ja professori Kaarle Nordenstrengin johtamaa Tampereen yliopiston projektia *Media in Changing Russia*. Tutkimus suoritettiin yhteistyössä Venäjän journalistiliiton (Vsevolod Bogdanov ja Aleksandr Kopeika) kanssa. Neljäkymmenen kysymyksen kyselykaavake tehtiin aikaisempien toimittajatutkimusten pohjalta (Weaver 1996, 1998; Ramaprasad & Kelly 2003; Pasti & Pietiläinen 2008).

Materiaali kerättiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa kyselylomakkeita jaettiin yleisvenäläisessä journalistikongressissa syyskuussa 2008. Kyselyyn otti osaa 260 osallistujaa 620:sta. He olivat eri paikoista: yksi neljäsosa suurista (yli miljoonan asukkaan) kaupungeista, yksi kolmasosa keskikokoisista (200 000–999 000 asukkaan) kaupungeista ja 40 % pienistä (alle 200 000 asukkaan) kaupungeista. Otantaan sisältyi edustajia kaikilta kolmelta toimitushierarkian tasolta: alin taso – rivitoimittajat (1/3), keskitaso – keskitason päälliköt (13 %) ja korkein taso – päätoimittajat (45 %).

Seuraava vaihe loka-marraskuussa 2008 sisälsi kyselyn 536 toimittajalle koko maassa. Kyselyn suoritti Venäjän tiedeakatemian sosiologian instituutti Mihail Tšernyšinin johdolla koko maan kattavan haastattelijoiden verkostonsa avulla. Otospaikkakuntiin kuului 36 kaupunkia Venäjän kaikista federaatiopiireistä, suurimaksi osaksi suuria ja keskisuuria kaupunkeja, mukaan lukien Moskova ja Pietari. Vastaajien otos käsitti rivitoimittajia (78 %), keskitason päälliköitä (16 %) ja päätoimittajia (5 %). Nämä alueilla tehdyn kyselyn tiedot yhdistettiin kongressissa tehdyn ensimmäisen vaiheen tietoihin ja tuloksena oli yhteensä 796 vastaajalta. He työskentelivät eri medioissa: 3/4 lehdistössä, 1/5

radiossa ja televisiossa ja noin 5 % Internetissä. Tämän tutkimuksen otoksen keräämisperusteet olivat samat kuin äskettäisessä kansainvälisessä toimittajatutkimuksessa: saada mukaan erilaisia toimitustyön muotoja ja toimitushierarkian eri tasoja alimmalta portaalta korkeimmalle (Hantzsch et al. 2010, 10).

Ammatillinen rakenne

Journalismista on Venäjällä tullut yhä enenevässä määrin nuorten ihmisten ammatti. Kun vuonna 1992 joka kolmas toimittaja oli alle 35-vuotias, niin vuoden 2008 lopussa joka kolmas oli alle 30-vuotias. Toimittajakunnan nuorentuminen Venäjällä liittyy ammatin statuksen radikaaliin muutokseen neuvostoaikojen valtiota lähellä olevasta ideologisesta työstä vapaiden markkinoiden kaikille vapaaksi ammatiksi vuodesta 1992 alkaen. Sen suosio alkoi kasvaa median vapautumisen johdosta, jonka tuloksena oli mediamarkkinoiden, mainosmarkkinoiden ja uuden erikoisalan, PR-alan, kukoistus. Nykyään toimittajan ammatti on muodikas nuorten keskuudessa johtuen viihteen noususta televisiossa, radiossa ja aikakauslehdissä, samoin kuin nopeasta teknisestä kehityksestä ja mahdollisuuksista hyötyä taloudellisesti. Monet yliopistot ovat perustaneet media-alan opintosuuntia. Toisin kuin Neuvostoliiton jälkeisellä Venäjällä, toimittajat ovat Yhdysvalloissa ikääntyneet viimeisen vuosikymmenen aikana (Weaver et al. 2007, 62).

Toimittajien nuorentumista ei pienissä kaupungeissa kuitenkaan tapahdu. Niissä suurin osa toimittajista oli 40–60-vuotiaita; nuorten, alle 30-vuotiaiden, toimittajien määrä oli vähäinen (8 %). Se eroaa ratkaisevasti toimittajien ikärakenteesta suurissa ja keskikokoisissa kaupungeissa, joissa oli melko tasapainoisesti kaikkia ikäryhmiä (Taulukko 1). Alle 30-vuotiaiden toimittajien määrä niissä oli 35 % ja 34 %.

Pienten ja suurten kaupunkien toimittajien välille syntyvä kuilu tuottaa ainakin kaksi päätelmää. Ensimmäinen on, että nuoret toimittajat suosivat suuria kaupunkeja, koska heidän yliopisto-opintonsa ja käytännön harjoittelunsa,

samoin kuin sosialisatio, on tapahtunut suurissa kaupungeissa. Valmistuneet löytävät helposti työtä kehittyneillä mediamarkkinoilla ja PR- ja mainosalalla, jotka tarjoavat heille runsaat valinnanmahdollisuudet työhön ja ansaitsemiseen. Pienissä kaupungeissa media- ja mainosmarkkinat ovat alikehittyneet ja työpaikkoja on vähän, kuten vanhempien toimittajien tutkimus osoittaa. Niin huonot tulevaisuudennäkymät eivät tyydytä nuorten, suurissa kaupungeissa koulutettujen kunnianhimoa.

Toinen tekijä on se, että pienten kaupunkien ikääntyvässä toimittajakunnassa ei virtaa ”uutta verta”, minkä vuoksi se jää paitsi nuorten koulutettujen tuomaa haastetta – sitä vastoin se luo pohjaa journalismin taantumalle ja tyytymättömyydelle.

Pienten kaupunkien toimittajien sukupuolirakenne eroaa keskikokoisten ja suurten kaupunkien sukupuolirakenteesta: naistoimittajia on kaksi kertaa enemmän (70 %) kuin miestoimittajia. Keskikokoisissa ja suurissa kaupungeissa naistoimittajilla oli vain pieni enemmistö (55–60 %). Tämä osoittaa, että pienten kaupunkien toimittajakunta on naisistunut nopeammin kuin suurten. Tämä liittyy ehkä periferian väestörakenteeseen ja koulutusmahdollisuuksiin (enemmän naisia kuin miehiä ja enemmän naisia, joilla oli mediatyöhön sopiva koulutus).

Suurten kaupunkien toimittajat olivat paremmin koulutettuja kuin pienten. Suurissa kaupungeissa puolella toimittajista oli journalismin alan tutkinto, kun taas pikkukaupungeissa vain yhdellä kymmenestä. Median oli pienessä kaupungissa etsittävä työntekijöitä paikallisen

intelligentsian keskuudesta. Journalismin nykytilanne on erilainen kuin Neuvostoliitossa. Neuvostoaikana ei ulkopuolisilla ollut pääsyä valtiolliseen mediaan; toimituskunnat oli täytetty valtion suunnitelman mukaan yliopistojen journalismin laitoksilta valmistuneilla ilman mitään eroja alueiden tai paikkakuntien välillä. Ammatti oli miesten ammatti, koska se oli poliittista työtä, jonka perustehtävänä oli propaganda. Nykyään journalismi on avoin ammatti Venäjällä; valtio ei enää määrää nuoria toimittajia tiettyyn mediaorganisaatioon ja paikkaan, vaan he tekevät vapaasti valintansa – eivätkä yleensä periferian hyväksi.

Verrattaessa pienten kaupunkien toimittajia suurten ja keskikokoisten kaupunkien toimittajiin sosiaalisen taustan mukaan (mitattuna isän aseman mukaan) huomataan, että pienten kaupunkien toimittajakunnan rakenne on melko ”demokraattinen”, koska joka toinen toimittajista on peräisin työväenluokasta. Suurten kaupunkien toimittajakunnasta taas tulee porvarillista – suurin osa toimittajista tulee keskiluokan perheistä: johtajien ja eri alojen ammattilaisten, mutta useimmiten muiden kuin toimittajien. Tutkimuksen tulokset (Taulukko 2) osoittavat, että harvat toimittajat tulivat työväenluokasta. Huolimatta neuvostoaikojen työläisten lasten ”positiivisesta syrjinnästä” suurten kaupunkien toimittajista vain 12 %:lla oli kaupunkilainen työläistäusta ja 4 %:lla maaseudun työläistäusta. Työläisten lapsilla oli enemmän mahdollisuuksia pienissä kaupungeissa, joissa he muodostivat noin puolet toimittajakunnasta.

Analysoitaessa toimittajien taustaa ammatilli-

Taulukko 1: Ikä kaupunkityypeittäin (prosentteissa)

Ikä	Suuri kaupunki (N=319)	Keskisuuri kaupunki (N=359)	Pieni kaupunki (N=118)	Kaikki (N=796)
Alle 30	35	34	8	31
30-39	28	23	22	25
40-49	15	18	22	17
50-59	22	24	47	27

sen sukupolven mukaan huomattiin nykytoimittajien sosiaalisen taustan muutos: työläisperheet vähenevät ja keskiluokan perheet lisääntyvät. Neuvostosukupolvessa (toimittajat, jotka ovat aloittaneet neuvostoaikana) kolmannes (30 %) tulee työväenluokasta, kun taas vuoden 2000 jälkeen aloittaneissa heitä on vain 18 %. Samaan aikaan muiden ammattilaisten perheisiin kuuluvien määrä on lisääntynyt neuvostosukupolven 18 %:sta vuoden 2000 jälkeisen sukupolven 33 %:iin.

Tämä tulos panee ajattelemaan, että nykyään suurten kaupunkien keskiluokka pitää journalismia itselleen sopivana ammattina ja sulkee asteittain ulos ne, joilla on työväenluokkainen tausta ja kilpailee heidän kanssaan kulttuurisesta pääomasta ja sosiaalisista verkostoista. Sosiaaliin verkostoihin sisältyy nepotismia ja verkostojen hyödyntämistä (*blat*), kun parhaat paikat – johtajien tai toimittajien – annetaan toimituksissa johtajien sukulaisille tai läheisille ihmisille tai ”hyödyllisille ystäville”. Niin kuin eräs vastaaja sanoi: ”Mihin katsotkin – joka paikassa on omia ihmisiä”. Aikaisemman tutkimuksen (Pasti 2004) toimittajahaastattelut ja myöhemmät tapaamiset toimittajien ja journalistien opiskelijoiden kanssa ovat tuoneet esiin heidän huolensa kasvavasta nepotismista suurten kaupunkien mediassa. On mahdollista, että neuvostoaikainen tilanne toistuu sitä mukaa, kun työväentaustaisilla jälkeläisillä alkaa olla

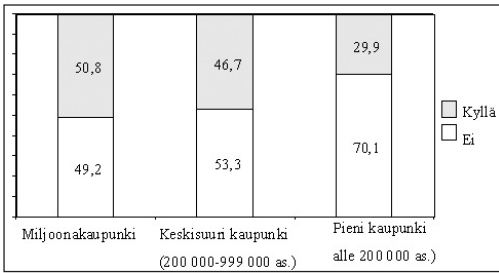
enemmän mahdollisuuksia periferiassa, jossa on vähemmän kilpailua ja medialla ei ole niin tarkkoja vaatimuksia tulokkaille kuin suurissa kaupungeissa.

Nyky-Venäjäällä toimittajat kuuluvat etuoikeutettuun ammattiryhmään, jolla on mahdollisuus pitää useampaakin ansiotyötä (Kuvio 1). Kaksi tai kolme ansiotyötä lisää toimittajien mahdollisuuksia saada korkeampaa palkkaa sekä monipuolistaa tulonhankintakeinoja. Suurissa kaupungeissa joka toisella ja pienissä kaupungeissakin joka kolmannella toimittajalla on toinen työ. Tämä kertoo journalististen palvelujen suuresta kysynnästä uudessa markkinataloudessa, mutta myös free lance -toiminnan suosioista toimittajien keskuudessa. Toimittajat oppivat luonnostaan olemaan itsenäisiä tekemällä päätöksiä ja ottamaan vastuun asiakkaitaan.

Kaupunkityyppi vaikuttaa tulotasoon. Suhde tulee näkyviin seuraavalla tavalla: mitä suurempi kaupunki, sitä korkeampi on toimittajan tulotaso. Suurissa kaupungeissa yli 30 000 ruplaa ansaitsevia toimittajia on 25 %, pienessä kaupungissa 17 %. Suurissa kaupungeissa yli 80 000 ruplan ansiot ansaitsevia toimittajia on 3,4 %, pienissä kaupungeissa heidän osuutensa on vain 1,7 %. Alle 10 000 ruplaa (300 euroa) ansaitsevien toimittajien määrä kaikkiaan oli 17 %. Yleisin kuu-kausipalkka oli 10 000–30 000 ruplaa (300–900 euroa): suurissa kaupungeissa tähän ryhmään kuului 61 % toimittajista, keskkokoisissa ja

Taulukko 2: Vanhempien asema (kaupunkien koon mukaan, prosenteissa)

	Suuri kaupunki (<1 miljoona)	Keskisuuri kaupunki (200 000–999 000)	Pieni kaupunki (>200 000)	Kaikki
Ylin johto	8	7	4	7
Keskijohto	25	18	17	21
Alin johto	3	6	4	5
Toimittaja	4	4	1	4
Muu ammattilainen	27	29	11	26
Virkamies	9	9	10	9
Työntekijä kaupungissa	12	18	28	17
Työntekijä maalla	4	5	21	7
Muu	6	4	4	5

Kuva 1. Toinen työ (prosentteissa)

pienissä kaupungeissa 65 %. On muistettava, että venäläiset ilmoittavat palkkansa nettona verotuksen jälkeen. Vuonna 2008 keskipalkka koko Venäjällä oli 9 000 ruplaa kuukaudessa, kun se Moskovassa oli 27 000 ruplaa.

Kaupungistumisasteella on vaikutusta mediemarkkinoiden kehitykseen. Pienissä kaupungeissa 71 % toimittajista työskentelee sanomalehdissä ja vain harva muussa mediassa. Se osoittaa, että periferiassa sanomalehdet ovat yhä tärkein paikallinen viestin. Suurissa kaupungeissa toimittajilla oli paljon työllistymisvaihtoehtoja: joka toinen työskenteli sanomalehdissä, viidennes aikakauslehdissä ja viidennes televisiossa ja radiossa.

Toimittajien asenteet ammattiliittoa kohtaan olivat erilaisia. Suurissa kaupungeissa vain kolmannes toimittajista kuului journalistiliittoon, kun taas pienissä kaupungeissa jäseniä oli 70 %. Eli paikalliset toimittajat muodostivat ammattiyhdistyksen rungon. Tämä panee ajattelemaan, että he tarvitsivat enemmän ammatillisia kontakteja ja tukea kansalliselta journalistiliitolta kuin kollegansa suurissa kaupungeissa. Lisäksi suurin osa niistä, joilla ei ollut ammattikoulutusta, piti tärkeänä saada vertaisryhmältään tukea ammatissaan. Jäsenyys antoi heille itsevarmuutta ja uskoa kuulumisestaan ammatilaisiin. Suurissa kaupungeissa monet toimittajat, joilla oli alan loppututkinto, eivät tällaista perinteistä sosiaalisaation muotoa tarvinneet. On lisättävä, että jäsenyys liittyy sukupolveen. Kolme neljänestä neuvostotoimittajista säilytti jäsenyyden, kun taas vuoden 2000 jälkeisistä toimittajista vain 17 %. Nykyisin 41 % Venäjän kaikista toimittajista on journalistiliiton jäseniä, mikä on samaa tasoa

kuin Yhdysvalloissa, jossa jäseniä on 41 % amerikkalaisista toimittajista (Weaver 2007, 133).

Mitä tulee alan valinnan motiiveihin, suurin ryhmä, 42 % toimittajista, on etsinyt luovaa työtä ja siksi tullut mediaan. Kuitenkin heidän määränsä pienissä kaupungeissa oli pienin – kolmannes, kun taas suurissa heitä oli 43 % ja keskikokoisissa kaupungeissa 45 %. Pienissä kaupungeissa viidennes oli päätenyt toimittajaksi sattumalta, mikä oli kaksinkertainen määrä verrattuna ”satumatoimittajiin” suurissa kaupungeissa. Tämä toimii epäsuorana todistuksena ammattilaisten puutteesta pienissä kaupungeissa ja heidän korvaamisestaan ”satunnaisilla” henkilöillä. Mutta se kertoo myös onnekaasta mahdollisuudesta periferiassa vaihtaa vanha työ parempaan. Pienissä kaupungeissa oli myös suurin määrä (viidennes) niitä, jotka olivat tulleet toimittajiksi auttaakseen ihmisiä; suurissa ja keskikokoisissa kaupungeissa heitä oli vain yksi kymmenestä. Niissä sen sijaan joka neljäs tuli alalle, koska halusi kirjoittaa artikkeleita, puhua radiossa tai esiintyä televisiossa; viidennes motivaationa oli kommunikoida ihmisten kanssa. Pienissä kaupungeissa tällaisia journalisteja oli paljon vähemmän.

Toimittajien motivaatioeroja tarkastellessamme voidaan päätellä, että suurissa kaupungeissa toimittajat ovat suuntautuneet etupäässä luovuuteen ja kommunikaation, mikä on toimittajan ammatin ytimessä ja myös keskustan elämäntyylin tärkeä osatekijä. Pienissä kaupungeissa toimittajat pitivät ammattiaan sopivana tapana vaikuttaa todellisuuteen ja olla yhteiskunnallisen toiminnan agenteja, mikä on lähellä perinteistä käsitystä neuvostojournalismista.

Työolot

Toimittajia pyydettiin arvioimaan työolojaan viiden pisteen skaalalla: 5 – hyvin tyytyväinen, 4 – melko tyytyväinen, 3 – osin kyllä, osin ei, 2 – melko tyytymätön ja 1 – hyvin tyytymätön. Työtyytyväisyyttä mitattiin kahdellatoista muuttujalla, jotka testasivat toimittajien työn taloudellisia, poliittisia ja ammatillisia aspekteja.

Lähes 72 % toimittajista vastasi olevansa ”hyvin tyytyväinen” tai ”melko tyytyväinen” työhönsä; ”hyvin tyytyväisiä” oli 19 %. Tärkeimmät työtyytyväisyyden syyt (suurin määrä hyvin tyytyväisiä toimittajia) olivat: toimituksellinen itsenäisyys – tilaisuus päättää itsenäisesti, miten ja mitä kirjoittaa ja kertoa (28 %); tilaisuus auttaa ihmisiä (27 %); oman viestimen toimituspolitiikka (27 %) ja tilaisuus toiseen työhön (20 %). Nämä neljä tärkeintä syytä sisälsivät kaikki aspektit – ammatillisen, poliittisen ja taloudellisen – jotka paljastivat niiden olevan sopusoinnussa ammatissa. Mutta mitä eroja oli toimittajien työoloissa riippuen kaupunkityypistä? Tulokset on esitetty taulukossa 3.

Suuret kaupungit olivat parhaita paikkoja, mitä tulee työn varmuuteen, työn poliittiseen itsenäisyyteen ja mediaorganisaation toimituspolitiikkaan. Joka toinen oli tyytyväinen niihin. Keskikokoisissa kaupungeissa oli parhaat mahdollisuudet ansioihin, uraan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen – neljä kymmenestä

oli tyytyväinen. Pienissä kaupungeissa työolot olivat huonoimmat – neljä kymmenestä oli tyytymätön niihin. Mutta mikä ei ollut lainkaan yllättävää, pienissä kaupungeissa oli eniten autonomiaansa tyytyväisiä toimittajia – melkein seitsemän kymmenestä oli tyytyväinen siihen, että voi päättää itsenäisesti miten ja mitä kirjoittaa ja myös auttaa ihmisiä.

Ensi silmäyksellä tämä tuntui oudolta, koska pienissä kaupungeissa oli huonoimmat poliittiset ja taloudelliset olosuhteet: vähemmän turvatut ja itsenäiset sekä huonommat palkat. Toisaalta heidän vastuksensa ei ole ristiriidassa sen oletuksen kanssa, jonka Weaver ja hänen kollegansa ovat esittäneet tutkimuksessaan amerikkalaisten toimittajien negatiivisesta yhteydestä mediaorganisaation koon ja toimittajan kokeman autonomian välillä: ”Kun koko suureni, koettu autonomia väheni. Pienemmissä organisaatioissa työskentelevät toimittajat tunsivat, että heillä on enemmän vapautta valita tarinat ja päättää, mitä he halusivat korostaa niissä.” Tutkijat totesivat,

Taulukko 3: Tyytyväisyys työhön paikan mukaan (prosentteissa, täysin tai suurimmaksi osaksi tyytyväinen)

Tyytyväisyyden syyt	Suuri kaupunki (N=319)	Keskikokoinen kaupunki (N=359)	Pieni kaupunki (N=118)	Kaikki toimittajat (N=796)
Mahdollisuus päättää, mitä kirjoittaa	64,1	63,9	68,1	64,7
Mahdollisuus auttaa ihmisiä	60,2	66,9	67,0	64,2
Median toimituspolitiikka	64,0	58,1	55,3	60,1
Työn turvallisuus	53,2	51,9	45,4	51,6
Mahdollisuus parempaan pätevyYTEEN	51,9	47,1	58,5	51,1
Mahdollisuus vaikuttaa yhteiskuntaan	47,9	50,6	46,4	48,9
Mahdollisuudet lisätyöhön	47,4	52,8	37,6	48,4
Mahdollisuudet edetä työssään	38,6	42,7	47,3	42,1
Tulot	37,4	40,9	32,7	38,8
Mahdollisuus toiseen uraan journalismin kautta	36,7	40,9	31,7	37,7
Ammatin poliittinen riippumattomuus	42,0	34,7	29,2	37,1
Muut edut	33,6	40,3	34,2	36,7

että suuremmat organisaatiot ovat byrokraattisempia ja säännellympiä kuin pienet organisaatiot. (Weaver et al 2007, 84.)

Tässä tutkimuksessa ei kysytty vastaajilta heidän mediaorganisaationsa kokoa. Siksi voidaan vain *a priori* sanoa, että pienemmissä kaupungeissa mediaorganisaatiot ovat pienempiä kuin suurissa kaupungeissa. Tutkimuksessa kysyttiin samat kysymykset kuin amerikkalaisessa toimittajatutkimuksessa koskien toimittajien mahdollisuuksia valita juttujen aiheet ja sen, mitä he halusivat jutuissaan painottaa. Tässä ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja erityyppisten kaupunkien toimittajien välillä.

Viidennes toimittajista sanoi, että he voivat saada ideansa ”aina” läpi, eikä tässä ollut eroja erikokoisten kaupunkien välillä. Lähes 70 % kaikista toimittajista sanoi, että he onnistuivat ”suurimmassa osassa tapauksia”: pienissä kaupungeissa – 70 %, keskikokoisissa – 72 % ja suurissa 67 %. Uutisten, aiheiden ja reportaasien ongelmien valinnassa ”täysin itsenäisten” tai ”melko itsenäisten” toimittajien määrä pienissä kaupungeissa oli suurempi (71 %) kuin keskikokoisissa (59 %) ja suurissa (66 %) kaupungeissa. Itselle tärkeiden ideoiden painottamisessa ”täysin itsenäisten” tai ”melko itsenäisten” määrä pienissä kaupungeissa oli vähän pienempi (70 %) kuin keskikokoisissa (75 %) ja suurissa (74 %)

kaupungeissa. Tulokset osoittivat, että suurin osa venäläisistä toimittajista tunsi itsensä itsenäiseksi työpaikallaan. Tämä tuntuu yllättävältä, sillä kansainväliset arviot eivät ole viime vuosina tunnustaneet Venäjän mediaa vapaaksi (Reporters Without Borders 2010, World Audit 2011). Venäjän viestintäviraston raportti osoittaa myös median taloudellisen ja poliittisen riippuvuuden alueellisista vallanpitäjistä, ja televisio on valtion tiukan valvonnan alla (FAPMC 2010).

Nousee kysymys: mistä ja kenestä venäläiset toimittajat tuntevat olevansa riippumattomia? Saadaksemme lisää tietoa työoloista tutkimme sitä, mitä rajoituksia toimittajilla oli työssään. Toimittajien oli valittava kaksi eniten vaikuttavaa rajoitusta 12 ehdotetusta. Listaasi sisältyi ulkoinen paine poliittisten ja kaupallisten vaikuttajien taholta: virkamiehiltä, mainostajilta, yleisöltä; sisäinen painostus mediaorganisaation taholta: toimitustyön linjasta, päälliköiltä, omistajilta, kollegoilta; ja ammatin sisäinen paine kuten eettiset rajoitukset. Eniten toimittajien työtä rajoittava tekijä (Taulukko 4) olivat paikalliset viranomaiset – yksi kolmasosa mainitsee heidät ja yksi viidesosa toimituksen päälliköt. Mutta tilanne oli huonompi pienissä kaupungeissa: joka toinen mainitsi paikallisten viranomaisten painostuksen ja kolmasosa toimituksen päälliköiden painostuksen. Se osoittaa, kuinka altis

Taulukko 4: Venäläisten toimittajien journalistiset rajoitukset (paikan mukaan, prosenteissa)

Rajoituksen lähde	Suuri kaupunki	Keskikokoinen kaupunki	Pieni kaupunki	Kaikki toimittajat
Paikalliset viranomaiset	19,6	30,8	51,3	29,4
Päälliköt toimituksessa	22,2	19,6	33,9	23,0
Yleisö	18,3	19,6	20,9	19,4
Ammattietiikka	13,3	14,1	18,3	14,6
Viestimen poliittinen asema	14,6	13,8	10,4	13,7
Viestimen kohdeyleisö	21,3	13,3	13,9	16,5
Liittovaltion viranomaiset	7,3	6,6	7,0	7,1
Mainostajat	14,3	18,4	3,5	14,5
Omistajat	9,6	11,8	5,2	9,9
Kollegoiden mielipiteet	3,7	2,6	4,3	3,4
Muut	4,7	4,0	1,7	3,9

paikallinen media oli viranomaisten painostukselle pienissä kaupungeissa. Mutta se ei ollut yllättävää, sillä ne ovat riippuvaisia paikallisesta budjetista.

Suurissa kaupungeissa poliittinen painostus vaikutti vain yhteen viidennekseen; siellä toimittajat kokivat painostusta markkinavoimien taholta, etenkin mainostajien ja yleisön. Toimittajien oli mukautettava työnsä siten, että se tyydytti paremmin näiden ryhmien intressejä, eli he suuntautuivat yhä enemmän voittoon. Pienissä kaupungeissa mainostajat olivat vähiten tärkeä tekijä toimittajan työssä. Tämä osoittaa, että pienissä kaupungeissa kaupallistumisen vaikutus toimittajan työhön on vielä heikko, kun taas poliittinen painostus oli tärkein.

Eettiset näkökohdat olivat pienissä kaupungeissa vähän vahvemmat (melkein viidennes) kuin suurissa (13 %) ja keskikokoisissa (14 %) kaupungeissa, mutta kollegoiden mielipide rajoittavana tekijä oli kaikille toimittajille kaupungin suuruudesta riippumatta vähemmän tärkeä. Toimittajat ottivat huomioon eniten ulkoiset paineet ja vähiten sisäiset rajoitteet – kollegoiden mielipiteen ja eettiset näkökohdat. Tämä osoitti, että ulkoiset tekijät toimivat tärkeimpinä sääntelijöinä heidän työssään ja käytöksessään, kun taas sisäiset ammatilliset rajoitteet jäivät heikoiksi ja artikuloimattomiksi. Tällainen tilanne muistutti Neuvostoliiton aikaa, joka antoi oikeutuksen vältellä ammatillista vastuuta vetoamalla valtiolliseen sensuuriin.

Mukautuminen ulkopuoliseen poliittiseen kontrolliin voidaan selittää tyytyväisyydellä oman viestimen toimintaan. Suurin osa oli sitä mieltä, että omat mediaorganisaatiot olivat melko hyviä tiedon jakamisessa yleisölle. Kun 10 % sanoi olevansa varma siitä, että media tekee ”erinomaista työtä”, 36 % oli varma, että se tekee ”hyvää työtä”, ja 46 % tunsu, että se tekee työtä ”hyvin, mutta ei täysin ilman puutteita”. Pienissä kaupungeissa viimeisen vaihtoehdon oli valinnut useampi (61 %) kuin suurissa (41 %) ja keskikokoisissa (46 %) kaupungeissa. Kriittisiä, omaan viestimeensä tyytymättömiä toimittajia oli vähän: 8 % kaikista toimittajista

ja 6 % toimittajista pienissä kaupungeissa.

Journalismi ja kaupungistuminen

Journalismin kehitys kolmen tyyppisissä kaupungeissa: suurissa, keskikokoisissa ja pienissä kaupungeissa paljastaa sen yhteyden kaupungistumisen asteeseen. Toimittajakunnan ammatilliset rakenteet ovat erilaisia. Pienten kaupunkien journalismia edustivat etupäässä vanhat toimittajat, naiset, joilla oli työväenluokkainen tai virkamiestausta. Aikaisemmin monet heistä olivat työskennelleet muulla alalla kuin journalismissa, vain joillakin oli media-alan ammattikoulutus. Suuri enemmistö kuului journalistiliittoon, mikä todistaa perinteisestä neuvostoaikaisesta ammattiin sosiaalistumisesta. Monet heistä olivat tulleet toimittajiksi luovan työn vuoksi, mutta myös onnekkaan sattuman kautta toivoen voivansa auttaa ihmisiä. Nämä tulokset ovat äskettäisen Venäjän journalistiliiton tekemän alueellista lehdistöä koskevan tutkimuksen tulosten mukaiset: keskimääräinen päätoimittaja on iältään 45–60-vuotias nainen, jolla on humanistinen korkeakoulukoulutus, 10–20 vuoden kokemus journalismissa, perusmotivaationaan luovuus, kommunikaatio tai onnekas sattuma (Kasjutin 2010).

Suurissa ja keskikokoisissa kaupungeissa taas toimittajat olivat suurimmaksi osaksi nuoria – puolet alle 30-vuotiaita; sukupuolijakauma oli tasainen – lähes yhtä paljon miehiä ja naisia; toimittajat tulivat keskiluokasta ja eliitistä; heillä oli ammattikoulutus; ja heidän tärkein motivaationsa on luova työ, median uudet erityisalat ja kommunikaatio. He, etenkin nuori sukupolvi – olivat vähemmän kiinnostuneita liittymisestä nykyiseen journalistiliittoon.

Toimittajien elintaso oli paljon yläpuolella koko Venäjän keskiansiota hyvien palkkojen vuoksi sekä sen vuoksi, että toimittajat ovat etuoikeutetussa asemassa pitämään useita ansiotöitä. Suurissa kaupungeissa heillä oli kuitenkin paremmat ansiot; siellä oli kaksi kertaa enemmän hyvätulaisia toimittajia kuin pienissä kaupungeissa. Tämä liittyi myös toimittajien

työmarkkinoiden kehitykseen sekä mediarakenteeseen paikkakunnilla. Suurissa kaupungeissa on monipuolinen mediateollisuus, jossa on hyvin palkattuja töitä televisiossa ja aikakauslehdissä ja lukuisissa mainos- ja PR-toimistoissa, jotka toimivat osana liiketoimintaa. Pienissä kaupungeissa paikkakunnan päämedia on perinteinen sanomalehti, joka on selvinnyt markkinoilla, koska sitä yleensä rahoittavat paikalliset viranomaiset.

Työolot olivat erilaisia. Pienissä kaupungeissa toimittajat olivat eniten riippuvaisia: joka toinen sanoi olevansa riippuvainen paikallisten viranomaisten poliittisesta kontrollista ja yksi kolmannes toimituksellisesta kontrollista. Nämä ulkoiset ja sisäiset painostukset pakottivat toimittajat tottelevaisiksi ja nöyristeleviksi työntekijöiksi, jotka eivät ärsytä viranomaisia tai päälliköitään. Pienessä kaupungissa työn menettämisen pelko tarkoitti korkeaa itsesensuurin tasoa, kun taas rajoitetut työmarkkinat laskivat mahdollisuuksia ammatilliseen liikkuvuuteen. He saivat tyydytystä mahdollisuuksista edetä toimituksessa.

Suurissa ja keskikokoisissa kaupungeissa toimittajien poliittisen itsenäisyyden taso oli melko korkea. Vain yksi viidennes suurissa ja yksi kolmannes keskikokoisissa kaupungeissa oli kokenut painostusta paikallisten viranomaisten taholta, mikä oli käytännössä yhtä suurta kuin markkinoiden painostus: mainostajien ja yleisön taholta. Median, mainosalan ja PR-toiminnan kehittyneet markkinat samoin kuin syntyvät uudet media-alat tuottivat korkeampaa liikkuvuutta. Toimittajat olivat tyytyväisiä työn varmuuteen, mahdollisuuksiin ansaita rahaa, rakentaa poliittista uraa ja etsiä parempaa paikkaa. Tämä tarkoittaa, että kaupungistumisella on yhteys toimittajakunnan rakenteeseen. Pienet kaupungit ovat vähiten lupaavia paikkoja tuleville sukupolville eivätkä nuoret tule sinne. Nuorten toimittajien virta pois pienistä kaupungeista suuriin on huomattu aikaisemmissa tutkimuksissa (Pasti 2005, 2010).

Tutkimus ei sitä vastoin vahvistanut oletusta, että pienten kaupunkien toimittajat olisivat vähemmän tyytyväisiä ammatissaan pienten

kaupunkien vähemmän suosittujen sosioekonomisten ja poliittisten olosuhteiden vuoksi. Toki he olivat kohdanneet jäykän poliittisen kontrollin työssään. Mutta media on myös tuonut heille parempia taloudellisia mahdollisuuksia (palkka, oheishyödyt, toinen työ) kuin muut työpaikat periferiassa. Paikalliset viranomaiset tukivat mediaa melko hyvin ja säännöllisesti. Pienten kaupunkien toimittajat nauttivat eliittitatuksistaan, joka heillä oli median ja paikallishallintojen läheisen yhteyden vuoksi. Eli heidän korkea tyytyväisyytensä johtui heidän hyvästä taloudellisesta tilanteestaan ja korkeasta asemastaan yhteisöjensä sosiaalisessa rakenteessa. He olivat lojaaleja poliittiselle kontrollille, koska heidän viestimensä palvelivat paikallishallintoa. Niin kuin he sanoivat: periaatteessa voi kirjoittaa kaikesta mistä haluaa, mutta julkaistavaksi päätyy sellainen teksti, joka sopii päätoimittajalle tai viestimen omistajalle tai sponsoreille. Toimittajien vapaus on olemassa yhtä aikaa vapauden puutteen kanssa. Suoria käskyjä viranomaisilta viestimelle siitä, mitä voi kirjoittaa, ei ehkä ollut, mutta oli olemassa nimiä ja aiheita, joita ei käsitelty – niin kutsutut mustat listat niistä, joita ei päästetty esille mediassa. Mustilla listoilla oli niitä, jotka olivat joutuneet konfliktiin viranomaisten kanssa, tai jotka olivat kritisoineet mainostajia tai jotka olivat konfliktissa toimittajien kanssa. (Kasjutin 2010.) Kansalaiset muodostivat kaikkein aktiivisimman osan yhteiskuntaa, mutta juuri heidät media sulki pois poliittisesta elämästä. Media piti huolta hallitusten ja liike-elämän intresseistä. Toimittajat olivat riippuvaisia viranomaisista ja rahasta, mutta eivät yleisöstä. Heidän suuri tyytyväisyytensä oli seurausta myös heidän riippumattomuudestaan yhteiskunnasta.

Toimittajien lojaalisuus ammatin poliittisen vapauden puutteelle on muoto, jolla he sopeutuivat nykyiseen järjestykseen ja vakauteen, joka ei poista markkinoiden vapauksia. Yhteiskuntaan mukautumisessa on jäljellä, kuten Valentina Fedotova huomauttaa (2005, 10), kaksi muotoa: henkiinjääminen ja rikastuminen. Nyky-Venäjällä ne muodostavat kaksi elämän perusmuotoa ja

edustavat sosiaalisen todellisuuden äärimmäistä vulgarisoitumista, jonka vakavista seurauksista yhteiskunta on huolissaan. Suurin osa venäläisistä toimittajista on allekirjoittanut tämän mukautumisen sosiaalisen sopimuksen. Epävapaassa mediassa työskennellessään he olivat tyytyväisiä ammatissaan riippumatta kaupungin koosta. Tyytyväisten määrä oli vuonna 2008 jopa hieman suurempi (70 %) kuin kaikkein liberaaleimpana aikana Neuvostoliiton jälkeisessä historiassa vuonna 1992, jolloin 60 % toimittajista oli melko itsenäisiä työssään (Svititš et al. 1995). Määrä on vain vähän pienempi kuin amerikkalaisilla toimittajilla vuonna 2002: 84 % oli melko tyytyväisiä tai hyvin tyytyväisiä (Weaver et al. 2007, 107). Eli voidaan päätellä, että toimittajat tukivat 2000-luvun vakaata kautta.

Journalismin jakautunut kenttä

Johtopäätöksenä suurten ja pienten kaupunkien toimittajien eroista voidaan esittää, että ne muodostavat jakautuneen maailman, joka on osa niiden erityistä paikallista kontekstia nyky-Venäjällä. Suurkaupungit ja keskikokoiset kaupungit ovat avoimia, innovatiivisia paikkoja, joiden kilpailevat työmarkkinat, media, mainos- ja PR-ala sekä viihdeala kehittyvät dynaamisesti. Toimittajilla on runsaasti mahdollisuuksia työllistyä, ansaita ja etsiä ammatillista identiteettiään ja itsensä toteuttamista. Tämä tuottaa toimittajien suurta sosiaalista liikkuvuutta. Journalismin kenttä ei ole homogeeninen vaan jakautunut erilaisiin ala-kenttiin: riippumaton journalismi (ammatti), kaupallinen journalismi (osa populaarikulttuuria), PR- ja mainostoimistot (liike-elämä). On valinnan ja toiminnan moninaisuus, joka kohtaa nuoren, ammattikoulutetun sukupolven, joka tulee eliitin ja keskiluokan menestyneistä perheistä.

Sen sijaan pienet kaupungit ovat rajoitusten ja pakottavien suhteiden paikkoja: huonot työ-, media- ja mainosmarkkinat. Media on pääasiassa paikallishallinnon tiedottaja. Toimittajilla ei ole monia työllistymis- ja toimintamahdollisuuksia. Sanomalehdet ovat yhä poliittisen kommunikaation ja yhteisön integroitumisen pääviestin. Vanhat toimittajat selviävät hyvin: heillä ei ole kilpailijoina nuoria toimittajia. He ansaitsevat paremmin kuin mitä asiantuntijat muissa ammateissa. Niinpä pienet kaupungit pysyvät valtion (paikallishallinnon) ja journalismin perinteisen paternalistisen suhteen saarekkeina ilman, että markkinoiden vaikutusta olisi vielä toistaiseksi havaittavissa. Toimittajat eivät ole masentuneita, niin kuin oletimme, vaan tyytyväisiä etuoikeutetusta asemastaan lähellä viranomaisia sekä vaikutusvallastaan yhteisöön.

Nykyinen suuntaus Venäjän kaupunkien kehityksessä suosii suuria kaupunkeja sekä työvoiman että pääoman ja teknologian suhteen. 1900-luvun alussa Max Weberille ja hänen edeltäjilleen Marxille, Tönniesille ja Simmelille metropoli oli ”epäinhimillisen, halventavan sosiaalisen ympäristön paradigma”, joka oli yksi kaupungin olennaisimmista luonnehdinnoista (Ahmed 2004, 1), mutta 2000-luvulla – niin kuin Manuel Castells (2001, 378–384) esittää – nykyaikainen metropoli avaa loputtomia mahdollisuuksia asukkaalleen. Castellsin suurkaupunkien nousun ennustuksen valossa pitäisi kiinnittää enemmän huomiota Moskovassa, Pietarissa ja muissa suurissa kaupungeissa työskentelevien toimittajien työn tutkimiseen, jotta ymmärrettäisiin paremmin venäläisen journalismin luonnetta.

Englannista suomentanut Päivi Paloposki.

Lähteet

- AdMarket.ru (2007), *Žiteli Moskvy, krupnyh i malyh gorodov život v raznyh sistemah tšenostei* 21.3.2007. <http://www.gipp.ru> (luettu 21.3.2011).
- Ahmed, A.I. Mahbub Uddin (2004), Weber's Perspective on the City and Culture. Contemporary Urbanization and Bangladesh. – *Bangladesh e-Journal of Sociology*, 1(1).
- Castells, Manuel (2000), *The Information Age. Economy, Society and Culture*. Malden (MA): Blackwell.
- FAPMC (2010), *Rossijski rynek periodičeskoj petšati. Sostojanije, tendentsii i perspektivy*. Moscow: Federalnoje agentsvo po petšati i masovym kommunikatsijam. <http://www.fapmc.ru> (luettu 21.3.2011).
- Fedotov, Georgi P. (1945), Rossiija i svoboda. – *Novyi žurnal* (New York) 1945:10, 189–213.
- Fedotova, Valentina G. (2005), *Horošeje obščestvo*. Moskva: Progress-Traditsija.
- Gelman, Vladimir (2010), *Subnatsionalnyi avtoritarizm v sovremennoi Rossii*. Public lecture, from: <http://www.polit.ru/lectures/2010/11/17/avtoritarizm.html> (luettu 21.3.2011).
- Glazytšev, Vjatšeslav (2003), *Glubinnaja Rossiija: 2000–2002*. Moskva: Novoje izdatelstvo.
- Hanitzsch, Thomas et al. (2010), Modeling Perceived Influences on Journalism: Evidence from a Cross-National Survey of Journalists. – *Journalism & Mass Communication Quarterly* 87:1, 5–22.
- Kagarlitsky, Boris (2009), *Periferijnaja Imperija: Tsikly Russkoj Istorii*. Moskva: Eksmo "Algoritm".
- Kasjutin, Vladimir (2010), Žurnalistika i mediarynok. Regionalnaja petšat. **Paper presented at International Conference 'Magazines and New Media Culture in Russia'**. Moscow State University, Faculty of Journalism, 30.9.–1.10.2010.
- Ledjajev, Valeri (2010), Izutšenije vlasti v gorodskih soobščestvah: osnovnyje etapy i modeli issledovanija. – *Neprikosnovennyi Zapas (NZ)* 2:70.
- Levinson, Alexei (2010), Naše "my": Vertikal, vid snizu. – *Vedomosti*, 2.2.2010.
- Obščestvennaja ekspertiza* (2000), Anatomija svobody slova. Moskva.
- Otetščestvennyje zapiski* (2006), Anatomija provintsii 5.
- Pasti, Svetlana (2004), *Rossijski žurnalist v kontekste peremen. Media Sankt-Peterburga*. Tampere: Tampere University Press.
- Pasti, Svetlana (2005), Return to Media Serving the State: Journalists in Karelia. – *Social Structure, Public Space and Civil Society in Karelia*. Ed.
- Harri Melin. Helsinki: Kikimora, 117–144.
- Pasti, Svetlana (2010), A New Generation of Journalists. – *Russian Mass Media and Changing Values*. Eds. Arja Rosenholm, Kaarle Nordenstreng & Elena Trubina. London: Routledge, 57–75.
- Pasti, Svetlana & Jukka Pietiläinen (2008), Journalists in Russian Regions: How Different Generations View Their Professional Roles. – *Media, Culture and Society in Putin's Russia*. Ed. Stephen White. New York: Palgrave Macmillan, 109–132.
- Ramaprasad, Jyotika & James D. Kelly (2003), Reporting the News from the World's Rooftop. – *Gazette* 65: 3, 291–315.
- Reporters without Borders. 2010. *Press Freedom Index*. <http://en.rsf.org/> (luettu 21.3.2011).
- Rostova, Natalija (2009), *Monogazetnyje goroda. Regionalnyje SMI ot krizisa spasajet tolko zavisimost ot mestnoi vlasti*. <http://www.gipp.ru/print.php?id=28378> (luettu 21.3.2011).
- Sedov, Leonid (2008), *Kak vlijajet mesto žitelstva na vzgljady i obraz žizni rossijan?* Levada Centre (9.9.2008), http://www.polit.ru/research/2008/09/09/faktormesta_print.html (luettu 21.3.2011).
- Simmel, Georg (1903/1950), Metropolis and Mental Life. – *Sociology of Georg Simmel*. Ed. K. H. Wolff. Chicago: Free Press.
- Svititš, Luiza G., Alla A. Širjajeva & Svetlana G. Kolesnik (1995), Rossijski i amerikanski žurnalist. – *Vestnik MGU* 10(1): 30–42, 2: 20–27.
- Weaver, David & G. Cleveland Wilhoit (1996), *The American Journalist in the 1990s. U.S. News People at the End of an Era*. Mahwah (N.J.): Lawrence Erlbaum.
- Weaver, David H. (ed.) (1998), *The Global Journalist: News People around the World*. Cresskill: Hampton Press.
- Weaver, David H., et al. (2007), *The American Journalist in the 21st Century: U.S. News People at the Dawn of a New Millennium*. Mahwah (N.J.): Lawrence Erlbaum.
- Weber, Max (1922/1978), The City (Non-legitimate Domination). – *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*. Eds. G. Roth & K. Wittich. Berkeley: University of California Press, vol. 2, 1212–1372.
- World Audit (2011), *World Democracy in January 2011*. <http://www.worldaudit.org/publisher.htm> (luettu 21.3.2011).